

Z á r ó b e s z á m o l ó

„ A textil-, textilruházati és tisztítóipari ill. bőr- és cipőipari szakágazatokban a felnőtt-képzési igények felmérése, különös tekintettel a távoktató programokra”

c. kutatásról.

Szerződés szám:SZFKP 10/2008.

I. A kutatás célja, várható hatása, hipotézisei és a kutatás során alkalmazott módszerek

1. A kutatás célja, várható hatásai:

A kutatásnak kettős célja volt:

- a textil- és textilruházati, ill. bőr és cipőipari, valamint a textiltisztító ipari gyártási ágakban foglalkoztatott munkaerő képzettségi színvonalának és a munkáltatók képzési igények felmérése és ezáltal jobb megismerése,

- az igények kielégítését leginkább szolgáló távoktató programok tartalmi és módszertani fejlesztéséhez a szükséges feltételek meghatározása.

A kutatás **több évtizedes hiányt pótol** a vizsgált ágazatokban. A kutatás hitelességét alátámasztja, hogy a Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesület (TMTE) szakértőin kívül a Textiltisztító Egyesülés, a Bőr-, Cipőipari és Bőrfeldolgozó Tudományos Egyesület ill. a Bőr- és Cipőipari Egyesülés, azaz a szakterületen kompetens szakmai szervezetek oktatás-képzés területén járatos, gyakorlati szakemberei is részt vettek a kutatási munkában.

A kutatás **feltárta és ráirányította a figyelmet** a textil-, textilruházati és a tisztítóipar, valamint a bőr- és cipőipar szakember ellátottságának hiányosságaira és a megoldandó feladatokra.

Elemzéseink alapján a foglalkoztatottak felkészültsége és a menedzsment markánsan kifejezett elvárásai kijelölték az operatív és a közép- ill. hosszú távú intézkedések sorát. A kutatás lehetővé tette, hogy a **feltárt tapasztalatok, következtetések és javaslatok** az elkészült tanulmány formájában a vállalkozások, az iskolarendszerű- és felnőttképző intézmények valamint a szakpolitika és a támogatók illetékesei részére széles körben **közvetíthetővé** váltak.

A kiadványt javaslataink kiemelésével eljuttattuk a szakpolitikában érintett következő intézményeknek és szervezeteknek:

- 1 a Szociális és Munkaügyi Minisztérium, a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium vezetőjének és illetékes munkatársainak,
- 2 a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet vezetőinek,
- 3 a Nemzeti Szakképzési Felnőttképzési Tanács tagjának,
- 4 az NSZFI ÚMFT Programiroda alprojekt vezetőjének,
- 5 a Szakképzési Tankönyv és Taneszköz Tanács titkárának,
- 6 a Foglalkoztatási és Szociális Hivatal főigazgatójának és a régiók vezetőinek,
- 7 a Társadalmi Párbeszéd Központ vezetőinek,
- 8 a Könnyűipari Ágazati Párbeszéd Bizottság társelnökeinek,
- 9 az MSZOSZ elnöke és alelnöke részére,
- 10 az MKIK, BKIK, VOSZ, MGYOSZ, IPOSZ képzési vezetőinek.

A kutatási program részeként „Textilipari ismeretek” címmel kidolgozott szakmai kísérleti távoktató program a **gyakorlatban azonnal**, a további szakma specifikus képzési programok forgatókönyvének kidolgozása **rövid távon hasznosítható eredményeket** hoz.

A kutatást koordináló és végző TMTE, mint akkreditált felnőttképző intézmény elsősorban a **szakágazati távoktatás megszervezésében és a korszerű digitalizált tananyagok fejlesztésében** tud és fog együttműködni az ágazati szereplőkkel, kiemelten a vállalkozásokkal és a szakképzésben résztvevő szakiskolai oktatókkal, szaktanárokkal.

A 3000 példányban megjelenő TextilForum szaklap 2009. október 12-én megjelent (XIX. évfolyam 373.) számában „Blended learning távoktatásra alkalmas digitalizált tananyag” címmel 3 oldalas ismertető cikk jelent meg, elősegítve a DVD-ROM széleskörű elterjesztését. A kéthavonta online megjelenésű Magyar Textiltechnika 2009/6. decemberi száma is népszerűsíti a digitalizált tananyagot

A Zárókonferencián bemutatott és a publikációkban ismertetett **„Textilipari ismeretek” című kísérleti DVD-ROM és a blended learning képzés iránt már többen érdeklődnek.** Valószínűleg a Felina Hungária Kft-nél kerül sor először a referencia jellegű távoktatási kísérletre. Egyes áruházláncok textilbeszerzői is jelezték a távoktatásba történő bekapcsolódási szándékukat.

A TMTE fontos feladatnak tekinti a kutatás során elkészített, további **forgatókönyvekre épülő képzési programok kidolgozását**, beleértve a tananyagfejlesztést és a távoktató képzés személyi és tárgyi feltételeinek biztosítását.

A kutatásba bevont szakmai szervezetekkel közös célunk a **távoktatási forma további népszerűsítése a potenciális felhasználóknál** (vállalkozásoknál). A kísérleti képzési tapasztalatokat széles körben publikáljuk (honlapon, szakfolyóiratokban, esetleg a képzés archivált video-anyagának hozzáféréssel, stb.).

2. A kutatás hipotézisei:

Az un. „könnyűipari”, (statisztikailag a feldolgozóipar) szakágazatokhoz tartozó ipari tevékenység több évszázados tradícióval rendelkező, folyamatosan fejlődő tevékenysége az emberiségnek.

A magyar textil- és ruhaipar, a bőr- és cipőipar a **termékek széles körével elégíti ki a társadalom igényeit** a ruházatkodás, a higiénia és a lakáskultúra területén, termékeket állít elő más ipari tevékenységek (építőipar, járműipar, stb.), a mezőgazdaság és az „egészségipar” (kórház, szociális ellátás, wellness. stb.) számára.

A textiltisztító ipar pedig a lakossági, egészségügyi (kórházi) és az intézményi ipari mosás és vegytisztító szolgáltatások területén végez fontos tevékenységet.

Az iparágak új funkcionális **termékei és folyamatosan fejlődő üzleti szolgáltatásai** egyre nagyobb szerepet játszanak az emberi életminőség javításában, a biztonság és a káros hatások elleni védelemben, az egészség megőrzésében és a gyógyításban. A textil- és ruhaipar **innovatív termékei** több területen nélkülözhetetlen elemei a **fenntartható fejlődést biztosító technológiai megoldásoknak**.

A szakmák globális fejlődésével való lépéstartás, a termékszerkezet korszerűsítése és a piaci igényekre való gyors reagálás mind a divatorientált, mind a műszaki célú termékeket gyártó, forgalmazó vállalkozásokat és szakembereiket érinti, **új kihívások** elé állítja. A vállalkozások vezetőinek és munkatársainak korszerű szakmai, vezetési, kommunikációs ismereteket kell elsajátítaniuk, amihez hozzátartozik az idegen nyelvek és a számítástechnika ismerete is. A versenyképesség motorja a „fejek innovációja” ami minden szinten a tanulást, a tudás folyamatos bővítését és az **innovációra orientált gondolkodás** készségének fejlesztését teszi szükségessé.

A kutatásba bevont iparágak képesek a társadalom **jelentős foglalkoztatójaként** nagyszámú munkahelyet biztosítani. Bizonyos tevékenységei, első sorban a **konfekcionálás, kifejezetten munkai igényesek**, és a foglalkoztatottak között jelentős a női munkaerő aránya (Magyarországon 80% körüli), különösen az 50 év feletti korcsoportban.

A feldolgozóiparban foglalkoztatottak 15–20%-át adják a kutatásba bevont ágazatok munkavállalói, és a hátrányos helyzetű régiókban illetve kisebb településeken sok esetben családok egyetlen megélhetési forrását biztosítják ezek az iparágak. Társadalmilag fontos, hogy az ágazat munkahelyei megmaradjanak.

Ezek a **munkahelyek elsősorban gyakorlati képzést igénylő munkaköröket** jelentenek. Ugyanakkor a textil- és ruháiparban, a bőr- és cipőiparban megvalósuló **tudás-intenzív technológiák, az infokommunikációs** eszközök általánossá váló használata a fiatal generáció számára is vonzó munkahelyet teremthetnek. A számítástechnikával támogatott technológia, a gyártásszervezés és logisztika, a kereskedelem, az infokommunikációs eszközök széleskörű használata a szakmai ismeretek mellett már a **középvezetőknél** is megköveteli a számítástechnikai jártasságot és a nyelvtudást is. A nagyobb szellemi értéket képviselő termékek gyártása a korábbiaknál **nagyobb tudásigényt támasztanak a munkavállalókkal** szemben.

Ennek megfelelően **meg kell újítani a szakmai oktatást** a képzés minden szintjén, és a felnőttképzés korszerű módszereivel ösztönözni kell az élethosszig tanulást.

A **munkahelyek megtartása** érdekében – a munkaerő flexibilitási képességét is szem előtt tartva – a munkaadók, a munkavállalók és a szakirányú iskolák, valamint a szakmai szervezetek szoros együttműködése szükséges egymással és a szakpolitikával.

A szakember ellátottság helyzetének javításával az ágazatok **foglalkoztató képessége megtartható**, ami számszerűen mintegy **hetvenezer munkahely** megőrzését jelenti. A kutatás a fenti szempontokat feltételezve, illetve figyelembe véve készült, és dolgozott ki megoldási javaslatokat.

3. A kutatás során alkalmazott módszerek:

a.) Az első és időráfordításban leghosszabb, mintegy féléves **helyzetfeltáró és adatgyűjtő szakasz** a képzési igények feltárására és elemzésre adott lehetőséget. Közel 900 elektronikus és postai úton elért vállalkozás köréből szakértői csoportmunkában választottuk ki azt az egyenként megkeresett **134 vállalkozást**, amelyeket többkörös meggyőző munkával sikerült megnyerni arra, hogy értékelhető információkat adjanak az ágazatban működő szakemberek képzettségi szintjének elemzéséhez és a képzési igények felméréséhez.

A szükséges információk bekérése – előzetesen vállalati humánerőforrás-vezetőkkel egyeztetett, a Függelékben csatolt – kérdőív alapján történt. A felmérési adatok, információk feldolgozásával és elemzésével a számszerűsíthető adatokon kívül információkat és javaslatokat kaptunk a vállalkozások fejlesztési céljairól, a humán erőforrás fejlesztéshez kapcsolódó elvárásairól. A helyzetelemzéshez a jelentősebb vállalkozások vezetőivel folytatott mélyinterjúk is hozzájárultak.

Elemzésünk a vizsgált ágazatokban összesen több, mint **14 000 fő foglalkoztatottra** terjedt ki.

b.) A kutatás **második** szakaszában **műhelymunka jelleggel két szakágazati workshopot** rendeztünk, amelyekkel az volt a célunk, hogy a kutatáshoz kapcsolódó szakképzés fejlesztés aktuális információit széles körben eljuttassuk a vállalkozásokhoz, és az érdekelttekkel közvetlen eszmecsere keretében felszínre hozzuk a kutatást segítő véleményeket, javaslatokat.

Az **első workshopon** a munkahelyek megőrzéséhez és a piaci igényekhez alkalmazkodó képzési és támogatási lehetőségek bemutatására összpontosítottunk, ismertettük az ágazati érdekegyeztetés nemzetközi tapasztalatait és hazai lehetőségeit. Rámutattunk arra, hogy **az iparág jövőbeni fenntartható működésének feltétele** egy átfogó, **innovatív szemléletváltás**, amelynek végbe kell mennie az iskolarendszerű szakképzéstől kezdve az iparági szerkezetváltáson át az ágazatok társadalmi megítélésének javításáig.

A **második workshop** az internetes interaktív tanulás, tanulásszervezés gyakorlati bemutatására irányult, amellyel az volt a **célunk, hogy az ágazati felnőttképzés fejlesztési irányokkal összhangban álló távoktatási módszertani útmutatót adjunk** az ágazat vállalkozásainak és elindítsuk a közös gondolkodást a hatékony és újszerű infokommunikációs módszerek befogadásának elősegítésére. Hangsúlyt fektettünk arra, hogy az érdeklődők konkrét szakirányú példák bemutatásán keresztül tanulmányozhassák a távoktatás előnyeit, főként a szakmai elméleti ismeretek oktatása során. A résztvevők véleménye visszaigazolta a módszer helyességét.

c.) A kutatási program harmadik szakaszát képezte egy **kísérleti távoktató programcsomag** kidolgozása. A helyzetfelmérés és a szakmai elemzések tapasztalataira alapozva a programcsomag egy-egy szakterületi és egy általános vállalkozási ismereteket feldolgozó kísérleti távoktató program forgatókönyvét tartalmazza:

- Textilipari ismeretek – elméleti ismeretek ismeretfelújító és továbbképzéshez;
- Konfekcióipari alapismeretek – OKJ modulok elméleti képzéséhez;
- Vegytisztító, kelmefestő, mosodás – OKJ modulok elméleti képzéséhez;
- A cipőjavítás technológiája – OKJ modul elméleti képzéséhez;
- Szakmaspecifikus vállalkozói alapismeretek (textil-, ruha-, bőr-, cipő- és textiltisztító ipar).

A szakmai forgatókönyvek – a vállalkozásoktól visszaérkezett értékelőlapok tanulsága szerint – alkalmasak a szakmaspecifikus távoktató programok kidolgozására, fejlesztésére és korszerű ismeretanyag terjesztésére. A Szakmaspecifikus vállalkozási ismeretek c. forgatókönyv – kidolgozása esetén – hozzájárul a vállalkozói kultúra fejlesztéséhez a termék- és szolgáltatás specifikus vállalkozói tudás megszerzéséhez, különös tekintettel a szakterületen szétaprózottan működő nagyszámú mikro- és kisvállalkozásra.

A forgatókönyvek közül a **bemutató DVD-ROM céljára a „Textilipari ismeretek” c.** forgatókönyv tananyagát dolgoztuk ki. Választásunk azért esett erre a tematikára, mert ez tartalmazza a kutatási terület szakágazatainak alapvető anyag- és technológiai ismereteit. A szakmai innováció az alapanyagok területén a legjelentősebb és meghatározó a termékek hozzáadott értékének növelésében.

A tananyagfejlesztés során messzemenően figyelembe vettük a vállalkozások ágazat specifikus képzési és képzésfejlesztési igényeit, értékelést kértünk a kidolgozott forgatókönyvekről, az észrevételeket figyelembe vettük.

Kutatási tanulmányunk **három fejezetben mutatja be** a textil-, textilruházati és textiltisztító, valamint a bőr- és cipőiparban a felnőttképzési igények felmérésével és a távoktató programok fejlesztésével kapcsolatos tapasztalatokat, eredményeket.

Az **első fejezetben** a kutatás háttéréként ágazati szemszögből tanulmányoztuk a nemzeti szakképzési stratégiafejlesztés és az Európai Unió szakmaspecifikus képzési dokumentumait, nemzetközi projektek eredményeit. A háttérelmzés lényeges részét képezi az egyes ágazatok szerkezetváltásának elemzése és a következtetések megfogalmazása külön-külön a szakképzés különböző formáira és szintjeire.

A **tanulmány második fejezete** a felmérés tapasztalatainak ágazatonkénti feldolgozását mutatja be és az elemzésekből levonható következtetéseket szintetizálja.

A **harmadik fejezetben** összefoglaljuk a kutatás eredményeit, az azokból adódó következtetéseket, javaslatokat, amelyeket célirányosan fogalmazunk meg.

Megjegyzés: A kutatás során **a kitűzött feladatoktól nem tértünk el.**

II. A megvalósult kutatás részletes összefoglalása:

1. A beérkezett információk összegzése és részleges elemzése

A megkeresett 134 vállalkozásból a - telefoninterjúkkal is szorgalmazott - adatszolgáltatás eredményeként 2009. január végéig 91 vállalkozás (14.226 fő foglalkoztatott képviselőjében) küldte vissza a kérdőívet. A 27 kérdésből álló kérdőív különböző humán erőforrás adatok és képzés-fejlesztési vonatkozások megismerésére fókuszált.

A beérkezett kérdőívek feldolgozásához külön excel adatbázist hoztunk létre, valamennyi adat bevitele megtörtént. Az excel táblázatból számos rendezőelv szerint (pl. vállalkozások jellege - szakágazat, termelés, értékesítés, stb.- foglalkoztatottak megoszlása - nemek, életkorcsoport, végzettség, számítógép- internet ismeret, idegen nyelv tudás, stb.-; pályakezdekők felkészültségéről alkotott vélemény szakágazatonként; felnőttképzési igények és javaslatok - távoktatás lehetősége, stb.-; szakképzésnél használt és igényelt segédletek; szakképzési hozzájárulás befizetése és felhasználása; innovációval kapcsolatos tovább- és átképzésekkel kapcsolatos elvárások, stb.) váltak lehívhatóvá a feldolgozott információk.

A felmérésbe bevont vállalkozásokat tekintve, a textilipari ágazatban tevékenykedők közül 3.306 fő, a textilruházati(konfekció)iparból 9.432 fő, a tisztítóiparból 575 fő, a bőr- és cipőipar területéről 912 fő vonatkozó adatai alapján nyílt lehetőség elemzésekre. A nagyobb ágazatokat figyelembe véve megállapítható, hogy felmérésünk a foglalkoztatottak 30-35 %-os részarányára terjedt ki.

A beérkezett válaszok alapján a következő főbb megállapítások tehetők:

1.1. A adatfeldolgozás alapján ismertté vált, hogy a válaszadó vállalkozások dolgozóinak mintegy **37 %-a betanított munkás**, nem rendelkezik a profilba vágó szakképesítéssel.

A szakágazatokat tekintve - a kérdőíves felmérésben résztvevő vállalkozásoktól származó információk szerint - a legnagyobb arányban (53,7 %) a tisztítóiparban tevékenykednek szakképzéssel nem rendelkező munkavállalók. A szakmunkások előfordulása a textilruházati ágazatban a legkedvezőbb 39,5 %-os részarányal. A szakközépiskolai végzettségűek foglalkoztatása a bőr- és cipőiparban a legmagasabb mértékű 25,7 %-os előfordulással. A technikusok részaránya mind a textil-, mind a ruházati iparban mindössze 3,4 %-ot tesz ki. A felsőfokú végzettségűek legnagyobb mértékben a textil- és a tisztítóiparban egyaránt 6,0 %-kal vannak jelen. Az egyéb besorolású dolgozók (akik valamely más, nem szakirányú szakképesítéssel rendelkeznek) megjelenése a textiliparban a legmagasabb 13,3 %-kal.

Szakágazati részletezés szerint a felmérésben résztvevő vállalkozások közül:

- A textiliparban a foglalkoztatottak 35,2 %-a betanított munkás, 29,5 %-a szakmunkás, 12,6 %-a szakközépiskolai végzettségű, 3,4 %-a technikus, 6,0 %-a felsőfokú végzettséggel rendelkezik, 13,3 %-uk egyéb felkészültségű.

- A ruházati-iparban tevékenykedők 36,9 %-a betanított munkás, 39,5 %-a szakmunkás, 15,4 %-a szakközépiskolai végzettségű, 3,4 %-a technikus, 3,2 %-a felsőfokú végzettséggel rendelkezik, 1,6 %-uk egyéb képesítésű.

- A tisztítóiparban a foglalkoztatottak 53,7 %-a betanított munkás, 26,9 %-a szakmunkás, 10,2 %-a szakközépiskolai végzettségű, 0,9 %-a technikus, 6,0 %-a felsőfokú végzettséggel rendelkezik, 2,3 %-uk egyéb felkészültségű.
- A bőr- és cipőiparban dolgozók 30,8 %-a betanított munkás, 38,4 %-a szakmunkás, 25,7 %-a szakközépiskolai végzettségű, 1,5 %-a technikus, 1,9 %-a felsőfokú végzettséggel rendelkezik, 1,7 %-uk pedig egyéb (nem szakirányú) felkészültséggel rendelkezik.

Az életkor szerinti megoszlást tekintve (a válaszadók körében) egyértelműen látszik, hogy a 25 év alatti munkavállalók a textil- és textilruházati ill. bőr- és cipőiparban iparban alig (10 fő alatti előfordulással) vannak jelen, a tisztítóiparban egyáltalán nincsenek. Valamennyi szakágazatban a 25-50 év közötti korosztály alkotja a munkaerő jelentős hányadát. Hasonlóan magas részarányal (különösen a textilruházati iparban kimagaslóan) vesznek részt a termelő, értékesítő és egyéb folyamatokban az 50 évnél idősebb munkavállalók.

A készítenő tanulmány készítése során mindenképpen keresni kell azon ösztönző-, főként felnőttképzési formákat, amelyekkel a szakképzettek részaránya hatékonyan fokozható. A versenyképesség biztosítása érdekében, a munkahelyek megtartásának és az esetleges újabb foglalkoztatásnak elősegítése céljából a „tudás-intenzív” gyártás megalapozása és folyamatos fenntartása alapvető követelmény.

1.2. A **számítógép kezeléssel** kapcsolatban megállapítható (a beérkezett információk alapján, tekintve, hogy nem volt kötelező a válaszadás):

- szakirányú képzettséggel nem rendelkezők kb. 20 %-a.
 - szakmunkások kb. 17 %-a
 - szakközépiskolát végzettek, technikusok kb. 43 %-a
 - felsőfokú végzettségűek 100%-a
 - egyéb képzettségűek kb. 25 %-a
- rendelkezik a szükséges számítógép-kezelési ismeretekkel.

A kérdőíves felmérések szerint a válaszadó vállalkozások mindössze mintegy 25%-a tartja fontosnak a számítástechnikai alapismeretek további munkavállalók részéről történő elsajátítását. Ezek szerint a munkavállalók ilyen irányú felkészültsége nem marad el jelentősen a szakmák jelenlegi igényeitől. A jövőben bizonyára számolni kell az alkalmazott számítástechnikai készség iránti növekedéssel, miután a korszerűbb berendezésekben az elektronika hangsúlyosabban van jelen. Ugyanígy a magasabb hozzáadott értékű, innovatív anyagok és technológiák alkalmazásával készülő termékek előállítására és logisztikájára várhatóan szélesebb-körű számítástechnikai felkészültséget is igényel.

1.3. Az **internet használat**tal kapcsolatban megállapítható (a beérkezett információk alapján, tekintve, hogy nem volt kötelező a válaszadás):

- szakirányú képzettséggel nem rendelkezők kb. 20 %-a,
 - szakmunkások kb. 21%-a,
 - szakközépiskolát végzettek, technikusok kb. 45 %-a,
 - felsőfokú végzettségűek kb. 95 %-a,
 - egyéb képzettségűek kb. 16 %-a
- tudja az Internet szolgáltatásokat igénybe venni.

Az internet használatra felkészültek számának növelését főként a korszerű távoktatási formák elterjesztése érdekében tartjuk lényeges feladatnak. A jövőben várhatóan széles körben elterjedő, időkímélő és hatékony távoktatásra, az on-line elméleti képzések használatára csak így készíthetők fel a munkavállalók.

1.4. A legalább egy **idegen nyelvet beszélők** részarányára jellemző:

- szakirányú képzettséggel nem rendelkezők 3,1 %-a,

- szakmunkások 2,1 %-a,
 - szakközépiskolát végzettek, technikusok 10,4 %-a,
 - felsőfokú végzettségűek 69,6 %-a,
 - egyéb képzettségűek 3,6 %-a
- rendelkezik nyelvtudással.

A kérdőíves felmérések szerint a válaszadó vállalkozások közel 30 %-a-a tartja lényegesnek az idegen-nyelv tudás további növelését. Bizonyára a hazai tulajdonosi körben levő vállalkozások munkavállalóinál egyelőre kevésbé okoz problémát a nyelvtudás hiánya. A piacképességet garantáló „tudás-intenzív” gyártás megalapozása és folyamatos fenntartása érdekében, a jövőben várhatóan még nagyobb arányú idegen-nyelv oktatási igénnyel kell számolni.

1.5. 2007. évben a **szakképzési hozzájárulást** (beleértve a tanuló szerződést, iskolákkal történő együttműködést, felnőttképzési tanulmányi támogatást, stb) nyújtók, befizetők közül 200 eFt alatti összeg a vállalkozások 7,6 %-át érinti, 200-500 eFt közötti összegben 20,1 %-uk fizetett be hozzájárulást. Az 500-1.000 eFt-os nagyságrend 13,6 %-uknál áll fenn, 1 mó Ft-ot meghaladó szakképzési hozzájárulás teljesítés a válaszadók 33,8 %-ára jellemző. A megkérdezettek 24,9 %-a nem kötelezett szakképzési hozzájárulás teljesítésére (kht., nonprofit szervezet).

A szakképzési hozzájárulásból saját munkaerő képzésére a 91 cégnél összesen 26. 909 eFt-ot költöttek. A szakágazatokat tekintve, ebből 55,8% a textilruházati-iparban, 26,9 % a bőr- és cipőiparban, 10,8 % a textiliparban és 6,5 % a tisztítóiparban került felhasználásra.

Lényeges kérdés, miszerint miként oldható meg, hogy a fel nem használt szakképzési hozzájárulás hogyan maradhatna a szakágazatoknál, mintegy mobilizálható felnőttképzési alapként. Ebben támogatjuk a KÁPB kezdeményezését.

1.6. A szakoktatás során **felhasznált segédleteket** tekintve megállapítható, hogy

- saját készítésű jegyzetet használ a válaszadók 25,4 %-a,
- az alapanyag- ill. segédanyag- és kellékgyártók, gépgyárak prospektusait alkalmazza 16,3 %-uk,
- az alapanyag-gyártók, gépgyárak CD- és DVD termék-ismertető és egyéb szakirányú anyagai a megkérdezettek 9,3 %-ánál jellemző,
- hazai készítésű digitalizált tananyagot 6,7 %-uk, külföldi készítésű digitalizált tananyagot 4,3 %-uk,
- a hazai szakkönyveket részesíti előnyben a válaszadók 8,4 %-a, - a külföldi szakkönyveket preferálja a válaszadók 5,9 %-a,
- szakiskolai tankönyvet 6,7 % használ, szakközépiskolai tankönyvet 1,7 % alkalmaz, iskolai képzésben rendszeresített CD, DVD anyagokat 2,5 % hasznosít,
- felmérésbe bevontak 6,8 %-ánál jellemző a szakirányú tudományos egyesületek által készített, nyomtatott oktatási anyagainak, 3,5 %-uknál ugyanezen szervezetek digitális képzési segédleteinek felhasználása,
- felsőfokú képzésben elterjedt szakmai jegyzetet mindössze a válaszadók 2,5 %-a használ fel.

Célszerű szorgalmazni, hogy a vállalkozások saját készítésű jegyzeteit a tankönyvszerzők megismerjék és igény szerint rendezett jogi körülmények között hasznosíthassák. Fokozni kell a felnőttképzésben oktató elméleti és gyakorlati szakemberek szerepét az iskolarendszerű képzés nyomtatott és digitalizált tananyagainak összeállításában, különösen az innovációra.

1.7. A jövőre nézve a vállalkozások a következő **képzési szakanyag igényeket** fogalmazták meg:

- a megkérdezettek 25,5 %-25,5 %-a hazai szakkönyveket ill. digitális tananyagokat szorgalmaz,

- a külföldi szakkönyvek tekintetében a felmerésben résztvevő vállalkozások 4,3 %-a fogalmazott meg igényt,
- 21,3 %-uk a szakágazati tudományos egyesületek és egyéb szakmai tömörülések ill. érdekképviselői szervezetek által készített nyomtatott jegyzeteket tartja fontosnak (15,9 %-uk ugyanezek digitalizált kiadványait igényli),
- a válaszadók 7,5 %-a külföldi eredetű digitalizált oktatási segédletet helyez el előtérbe.

Nagyobb részt kell vállalni a szakágazati tudományos egyesületeknek és egyéb szakmai tömörüléseknek a szakirányú oktatási segédletek létrehozásában. Az így készülő anyagoknál törekedni kell az iskolarendszerű képzésekben való használhatóságra is, továbbá célszerű az elmaradó szakkönyvkiadások okozta űrt részben így áthidalni.

1.8. A felmerésében résztvevők **felnyitóképzési igényeit** elemezve az alábbi fontossági arányok állapíthatók meg:

- a válaszadók kb. 55 %-a a gyakorlati szakmai továbbképzést, 45 %-a az elméleti szakmai- és továbbképzést tartja fontosnak,
- a kérdőív kapcsolatos témájára reagálók 65 %-a a vállalkozáshoz kihelyezett szakmai képzést részesíti előnyben, 35 %-uk javasolja a vállalkozáson kívüli oktatást,
- a vállalkozások mintegy 30 %-a az idegen nyelv oktatás kiemelkedő igényét fogalmazza meg, kb. 25 %-uk tartja lényegesnek a számítástechnikai képzéseket,
- a válaszadók 52 %-a a szakmai gyakorlati tudás felújítását, 48 %-a szakmai elméleti ismeret-felújítást célzó képzéseket preferálja,
- megközelítőleg 25 %-os a tréningek iránti érdeklődés,
- egyelőre mindössze 15 %-ot tesznek ki a távoktatással kapcsolatos igények.

A távoktatás alacsony részaránya főként azzal függ össze (I. telefon- és helyszíni mélyinterjúk), hogy ezt a képzési formát nem- ill. hiányosan ismerik a vállalkozások. A kutatásban következő II.workshop során nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy az érdeklődők konkrét szakirányú példák bemutatásán keresztül is tanulmányozhassák ennek előnyeit, főként a szakmai elméleti ismeretek oktatása során.

Az on-line távoktatás tanulmányozási lehetőségével fel kívánjuk hívni a vállalkozások HR-szakembereinek figyelmét, a hálózaton belüli élő konzultációs lehetőségek kiemelésével.

1.9. A **felnyitóképzések lebonyolítását** tekintve megállapítható, hogy a felmérésben résztvevő vállalkozások 47,5 %-a a munkaidőn belüli képzést tartja megfelelőnek, 41,3 %-uk a munkaidő utáni képzést tartja előnyösnek. A válaszadók 11,2 %-a részesíti előnyben a pihenőnapon lebonyolított oktatásokat.

Az időközben bekövetkezett pénzügyi és gazdasági válság következtében, egyelőre előtérbe kerülhet a csökkentett munkaidejű hetek bevezetése (pl. 4 napos munkarend + szakmai oktatás az 5. napon). Ennek kihasználása és a „tudás intenzív” gyártásra történő felkészítés érdekében a felnyitóképzések felértékelődése tapasztalható. A várhatóan megnövekedett képzési igény optimális kielégítésére a közreműködő feleknek összefogottan célszerű felkészülni.

1.10. A kérdőív felmérésben megfogalmazott, **szükséges képzések** tekintetében megállapítható:

- a textilipar részéről: fonalszínező, cernázó, szövő, kötő, kötőipari-festő, textilfestő, textilkikészítő, szitakészítő-nyomó, textil-laboráns,
- a textilruházati (konfekció) ipar területéről: szabász, varrómunkás (termék-összeállító), szabó, (ruhakészítő), fehérnemű-készítő, szalagmunkás, kötöttáru összeállító, varrógép-műszerész, mechanikai-műszerész, technikus, bolti eladó, valamint az extrém sportoknál használt ruházatok gyártására ill. védőruházatok tervezésére felkészültek képzése,
- a tisztítóipar részéről: vegytisztító, mosómester, mosó,
- a cipőiparban: cipész, cipőfelsőrész-készítő, technikus

iránti képzési igények merültek fel.

A fenti szakmai képzettségek és az új OKJ szerinti szakképesítési lehetőségeket (pl. rész-szakképesítés csak felnőttképzés keretén, stb.) egyeztetjük vállalkozásokkal. Adott képzési igényeknél, megfelelő munkaerőpiaci igény esetén esetleg kezdeményezzük újabb modulok, képezések OKJ-be történő felvételét. Egyúttal továbbra is lényegesnek tartjuk, hogy a felnőttképzéseken alapvetően ne az iskolarendszerű képzésből kimaradók, hanem a felnőttoktatásra érett munkavállalók vegyenek részt.

1.11. A felmérésben résztvevő dolgozók közel **7 %-a vett részt felnőttképzésen** az elmúlt két évben.

- = A fizikai dolgozók közül összesen 621 fő, ebből
- szakirányú képzettséggel nem rendelkező 284 fő*
- szakmunkás 217 fő*
- szakközépiskolát végzett, technikus 113 fő
- felsőfokú végzettségű 7 fő.

- = A nem fizikai foglalkoztatottak közül összesen 302 fő, ebből
 - szakirányú képzettséggel nem rendelkező 16 fő
 - szakmunkás 12 fő
 - szakközépiskolát végzett, technikus 128 fő
 - felsőfokú végzettségű 141 fő
 - egyéb 5 fő,
- azaz mindösszesen 923 fő (6,9 %).

* A felnőttképzési adatok alakulásra negatívan hat, hogy a felnőttképzésben résztvevők döntő része két nagyobb vállalkozás – pályázati támogatású - dolgozóiból került ki. Egyébként megjegyzendő, hogy ha vállalkozásaink arányosan vettek volna részt a felnőttképzésekben, úgy a 6,9 %-os arány nem lenne kedvezőtlen (pl. 4 éve Olaszországban 4,7 %-os, Szlovákiában 4,8 %-os, Németországban 5,8 %-os, Franciaországban 7,4 %-os volt a felnőttkorban tanulók hányada).

A felnőttképzésben résztvevők számának számottevő és szinte valamennyi vállalkozásra kiterjesztett növelése komoly feladatot jelent mind a foglalkoztatók, mind a felnőttképzők számára (az EU-s célkitűzés 2010-re 12,5 %-os felnőtt korú részvétel a tanulásban). El kell érni, hogy nemcsak szakirányú elméleti- és gyakorlati képzések, idegen-nyelv oktatások, számítástechnika használati tanfolyamok kerüljenek előtérbe, hanem a különböző személyiségfejlesztő tréningek is.

2. Telefoninterjúk

A telefon-megkeresések (72 cég) egyrészt arra irányultak, hogy a kérdőíves felmérésbe bevont vállalkozásokat ösztönözzük az információk határidőre történő megadására, ill. az egyes kérdések értelmezése terén felmerült problémákat tisztázzuk. Másrészt a telefoninterjúk során készítettük elő a mélyinterjúk lebonyolítási körülményeit (alkalmas időpont, felkeresendő személy, stb.).

A telefonkapcsolat hatékonysága egyebekben is megnyilvánult, így többek között:

- egyeztetjük a vállalkozás konkrét tevékenységeit,
- a humánerőforrás adatokra vonatkozó, tárgyévben belüli alakulásokról kértünk információkat,
- a szakmai távoktatás lehetőségének ismeretéről végzetünk általános felmérést,
- a szakma presztízsének visszaállítására vonatkozó javaslatokat igényeltünk,
- a vállalkozás jövőképevel kapcsolatos irányvonalakról érdeklődtünk, különös tekintettel a felnőttképzési igényekre.

Megjegyezzük, hogy a **telefoninterjúk eredményei részben a kérdőíves adatszolgáltatásnál követhetők** ill. a helyszíni **mélyinterjúknál összegzett megállapításoknál kerültek ismertetésre.**

A telefoninterjúk alapján a szakma presztízsének megőrzésére ill. főként visszaállítására vonatkozó visszajelzések a következőkben foglalhatók össze, a **megkérdezettek 2/3-át meghaladó** igények alapján:

A hazai textil- és textilruházati-, ill. részben a bőr- és cipőipari szakmák rangjának javítása rendkívül fontos feladatunk, mert a szakágazatok tekintetében főként csak negatívumokról szerezhet tudomást szakmán kívüli társadalmunk.

Sajnálatosan minden módon (elektronikus és nyomtatott sajtó, egyéb lehetőségek) csak az üzembeszarról, leépítésről, gazdaságtalan tevékenységről szól tudósítás. Minden lehetőséget megragadva érvényt kell szerezni a sikeres vállalkozások bemutatásának ill. a komoly külföldi cégek magyar beszállítóinak, és minden szakterüleinket érintő innovatív jellegű megvalósulásnak. Jobban propagáljuk a magyar márkásított divattermékeket, az élenjáró kikészítési technológiákkal nálunk gyártott könnyen kezelhető és biztonságos háztartási cikkek, a saját tervezésű és magas színvonalú (EU-s direktívák kritériumait kielégítő) védőruházatokat, vagy akár a bér munkában előállított igényes sport-, szabadidő- és hobbi ruházatokat.

A pályaválasztásban érintettek számára objektíven be kell mutatni az újszerű anyagokkal és élenjáró technológiákkal tevékenykedő főbb hazai vállalkozásokat és tevékenységüket (iskolák felkeresése a pályorientációs órák során, szakma népszerűsítő CD-k és DVD-k közreadása). A megváltozott textil- és ruházati- ill. bőr- és cipőipari termékszerkezetet, a nagyobb hozzáadott értékű termékeket (védőruházat, egészségügyi cikkek, smart termékek, stb.) szintén célszerű bemutatni a szakmáink iránt érdeklődő fiatalok és felnőttek számára.

Meghatározó feladat. az értékesítéssel szemben a termelő tevékenység prioritásának visszaszerzése is. Legyen - gazdasági súlyának megfelelően - megbecsült munka az új termék előállítás, ne legyen aránytalanul vonzó a kereskedelmi tevékenység.

3. Helyszíni mélyinterjúk

A mélyinterjúk során, külön szempontrendszer (formanyomtatvány csatolva) szerint kerestünk meg a 22 kijelölt vállalkozást, számos partnernél országszerte személyes kapcsolatfelvétellel. Ennek során többek között az alábbi témákban végeztünk információ-gyűjtést (a válaszok részleges feldolgozása után a tendenciákra röviden kitérünk):

3.1. Mennyire fontos a versenyképesség, jövedelmezőség, piaconmaradás, jövőbeni fejlesztések, stb. szempontjából a szakképzés (szakmunkás, technikus, felsőfokú végzettségű)? Az információk alapján megállapítható, hogy a vállalkozások kiemelt fontosságúnak tartják a szakképzés különböző formáit.

A részben vagy teljesen külföldi tulajdonú vállalkozásoknál - a **megkérdezettek 1/3-a** - főként az anyavállalat oktatási segédleteit használják, alapvetően a műszaki elírások kiemelt elsajátítása a feladat.

A **megkérdezettek 20 %-ának** válaszai alapján felmerültek államilag elismert egyedibb képzésekre újabb igények, pl. védőruházatok tervezésével, gyártásával kapcsolatos szakképzés, extrém sportoknál használt ruházatokkal összefüggő szakképzések. Egyesek hiányolják a korábbi cernázó és fonalszínező-, továbbá textilipari laboráns képzéseket.

A **megkérdezettek 15 %-ának** válaszai szerint a hazai könnyűipari felsőfokú képzésből kikerülők több textiles szakmai ismerettel és eredményesebb szakmai idegen-nyelv elsajátítással kellene, hogy rendelkezzenek.

A nagyarányú betanított-munkás előfordulást kedvezőtlennek tarja a **megkérdezettek 60 %-a**, ugyanakkor az iskolarendszerű képzésből kikerülő pályakezdő szakmunkások (különösen kötő-, konfekcióipar) felkészültségével elégedetlenek.

A magas minőségi színvonalú és rendkívül igényes termékek (pl. extrém sporthoz ruházatok, katonai- és védőruházatok, stb.) gyártása esetén a humánerőforrás optimális képzése a piacon-maradás alapfeltétele. Többek szerint „tudásintenzív-gyártás” elérése az egyetlen munkahely-megtartó intézkedés. A **megkérdezett gyártók több, mint 60 %-ának** válasza erre utalnak

A tömegtermékeket gyártóknál a fizikai dolgozók növekvő képzettségi igényei kevésbé aktuálisak, de fejlesztéssel és értékesítéssel foglalkozóknál rendkívül lényeges **(utóbbiak 2/3-a tartja fontosnak)**.

A magas műszaki színvonalú, főként külföldi irányítású termelő tevékenységeknél kevés a hazai részről felmerülő szellemi munka igény. Ilyen esetekben nincs kiemelt szerepe a képzéseknek, mindössze a tanúsított rendszerekkel (pl. ISO 9001 szerinti minőségirányítás) összefüggő kötelező oktatások kerülnek előtérbe.

3.2. Mennyire lényeges a szakképzés új rendszerének jobb megismerése (pl. az új OKJ-s rendszer /kompetenciák, modul-rendszer /, a TISZK-ek működése, RFKB-k szerepe, stb.; a könnyűipari, ezen belül szakágazatainkat érintő szakmai képzések felügyeletét ellátó szakmai szövetségek, szervezetek köre; a felsőoktatásban bekövetkezett változások, stb.)

A **megkérdezettek több, mint ¾ részének válasza** szerint újabb információkra nem nagyon tartanak igényt a megkérdezettek. A Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesület az általában éveként rendszeres képzési fórumain az utóbbi időben főként az új OKJ szakmáinkat érintő kérdései kerültek megbeszélésre. Így az érdeklődők valószínű megfelelő információkkal rendelkeznek e téren.

A válaszadók közül többen (kb. **30 %**) a Regionális Munkaügyi Központokkal együttműködve képeznek.

A **megkérdezettek 10 %-ának válasza**inál megjegyzésre került, hogy a TISZK-eknél folyó oktatásokból kevés pályakezdő áll munkába vállalkozásaiknál.

A **megkérdezettek közel 20 %-ának válasza** szerint a korábbi szakképzési rendszert – a szükséges korszerűsítésekkel - hatékonyabbnak és specializáltabbnak tartják (pl. a megváltozott körülményekhez igazodó, 3 éves és a szakmai ismeretekre koncentrált oktatással).

A **megkérdezettek 5 %-ának válasza** (pl. egyes bőr- és cipőipari vállalkozások) az új OKJ rendszer adta lehetőségeken belül, a foglalkoztatók számára kedvező szakképzésekről számoltak be.

3.3. Milyen a kapcsolatuk a környező és a régióban működő, szakirányú képzést folytató szakiskolákkal, szakközépiskolákkal, felsőfokú oktatási intézményekkel?

A mélyinterjúba bevont cégek **több, mint ¾-e** jól ismeri a környezetükben működő tanintézmények tevékenységét, kapcsolatukat kedvezőnek tartják.

Főként a Budapesti Műszaki Főiskola Rejtő Sándor Könnyűipari Mérnöki Karával, számos helyi szakképző (főként ruhaipari) iskolával rendszeres kapcsolatáról számoltak be. Aránylag kevés együttműködés tapasztalható a válaszadók körében a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem egyes tanszékeivel.

Voltak interjúalanyok **(kb. 15 %)**, amelyek korábbi kedvező kapcsolatokról számoltak be, de ez a környékbeli iskola-összevonásokkal megszűnt.

A **megkérdezettek 10 %-ának válasza**inál fordult elő, hogy cégcsoporton belüli belső szakmunkásképzéssel oldják meg az oktatást.

3..4. Mennyire van lehetőség arra, hogy gyakorlati képzőhelyként tanulókat fogadjanak? Amennyiben nem, mennyire jelent problémát a kizárólag iskolai tanműhelyből kikerülő fiatalok felkészültsége (pl. szalag-jellegű munkavégzésnél, stb.)?

A megkérdezett vállalkozások döntő része – **mintegy 70 %-a** – kész fogadni tanulókat, hogy a leendő szakemberek minél jobban megismerhessék a munkaerő-piaci követelményeket.

Pl. Budapesti Műszaki Főiskola Rejtő Sándor Könnyűipari Mérnöki Karáról ruhaipari hallgatók vesznek részt gyakorlaton, továbbá több szakiskola és felnőttképző intézmény hallgatóit is fogadják gyakorlatra. Sajnos kevés helyi munkaerő kerül ki közülük, a belépők megmaradása sem kielégítő.

A **megkérdezettek 10 %-ának válaszainál** az is jellemző, hogy készséggel fogadnának tanulókat gyakorlatra, de nincs megkeresési igény. Ennek oka lehet az is, hogy a szakképző iskolák vagy szakoktatóik nem rendelkeznek megfelelő információkkal az ipari vállalkozásokról illetve azok tevékenységéről.

A válaszok között – **kb. 5 %-os előfordulással** – megjelent olyan észrevétel is, hogy a tanműhelyi gyakorlati képzésből érkezők átképzése kisebb problémával jár (így a termelő vállalkozásokhoz kihelyezett gyakorlati képzés - mint kizárólagosan követendő megoldás - nem egyértelmű).

Előfordult olyan **egy** olyan válasz is, miszerint a külföldi tulajdonos helyteleníti a vállalkozáshoz kihelyezett gyakorlati a képzést.

3.5. Mennyire tartják fontosnak a költség- és időkímélő szakoktatási lehetőségeket (egyéni tanulós formák jegyzet és konzultáció biztosításával; távoktató programok)?

Az új típusú szakképzési- és továbbképzési formák iránt azért tűnik minimálisnak – **kb. 20 %** – az érdeklődés, mert e módszereket kevésbé vagy egyáltalán nem ismerik a megkérdezettek. Ezért is kiemelt fontosságú a testre-szabott távoktató lehetőségek és programok elkészítése ill. terjesztése.

Fontos továbbá annak meggyőző közvetítése, hogy az elektronikus tanulás (a „tanítás-tanulás digitalizálása”), nem tanítás nélküli tanulást jelenti. Az eredményes elektronikus tanítás-tanulás megfelelő képzési előzményeket igényel, ehhez is lényeges az alkalmazások megismerése.

A megkérdezettek **közel 2/3-a** nem tartja megoldhatónak adott szakma távoktatását. A válaszok között olyan is előfordult, hogy a távoktatás fontos, de még hiányoznak az ehhez szükséges feltételek.

A megkérdezettek **60 %-a** a vállalkozáshoz kihelyezett, hagyományos (előadás ppt prezentációval, szemléltető eszközökkel) képzéseket favorizálják széles konzultációs lehetőséggel.

Megjegyzés:

A 2009. április 16-án lebonyolított workshop egyik előadója a blended-learning-et mutatta be. A vállalkozások résztvevői ilyen kombinált szakmai képzést támogatnak, így a távoktatási tananyagok iránti igények egyértelműbbé váltak. A felmérés szerint az alábbi témakörök után van érdeklődés

Textilipar:

- újszerű szálanyagok 37 %
- műszaki textíliák 24 %
- kötőipari technológiák 14 %
- fonás, cérnázás, terjedelmesítés 11 %
- szövés technológia 11 %

Textilruházati ipar:

- varrási teljesítmény növelése 18 %

- internet lehetőségek (online vevőkkel, beszállítókkal, bér munka partnerekkel) 15 %
- termelés-szervezés, fogyasztóvédelem 13 %
- gyártás-előkészítő rendszerek 12 %
- korszerű hegesztési, varrás nélküli összeállítás 11 %
- integrált váll. rendszerek 10 %
- ragasztás-technológia 4 %
- szabványok, követelmények 4 %

Bőr- és cipőipar:

- modern természetes bőrök, intelligens bőrhelyettesítők 22-22 %
- számítógépes lábbeli- és bőrdíszműáru-tervezési módszerek 14-14 %
- tisztabőr-kikészítési eljárások 7 %
- lábbelik (védőeszközként) 7 %

A Textiltisztító szakma utólagos reagálása szerint a 33 814 02 0000 00 00Vegyztisztító, kelmefestő, mosodás OKJ-s képzés elméleti moduljainak távoktatása időszerű lehet.

3.6. Mennyire és milyen módon tudják támogatni a szakképzést? (anyagi támogatás, pl. szakképzési hozzájárulással, tanuló szerződéssel, stb.; üzemeltetés biztosításával, szemléltető eszközök adásával /anyagminták, prospektusok, szakmai videó-összeállítások, gépalkatrészek, stb./; tárgyi támogatás /pl. iskolai tanműhelynek textil-alapanyag, kellékanyagok, géptartozékok juttatása, stb./).

A megkérdezett vállalkozások **kivételesen** támogatják ill. készek támogatni a szakképzést a legkülönbözőbb lehetőségekkel (anyagi támogatás, üzemeltetés biztosítása, anyagminták, alapanyagok a gyakorlati képzésekhez, stb.).

A szakképzési hozzájárulást a szakirányú képzést folytató iskolákon kívül olyan oktatási intézményekhez igyekeznek juttatni, amelyek érdekeltségi körükben kiemelt jelentőségűek (pl. idegen nyelvet oktatók, a cég termékeit vásárló iskolák, stb.). Szemléltetéshez anyag- és fázismintákat készpénzzel biztosítanak. Hasonlóan készek textil- ill. bőr hulladékot, maradékanyagokat a szakképzők rendelkezésre bocsátani.

3.7. Milyen módosításokat tartanak fontosnak az iskolarendszerű és iskolarendszeren kívüli (pl. felnőttképzés) szakoktatás során, amellyel a vállalkozásokhoz kikerülő fiatal munkavállalók hatékonyabb munkaerővé válnának?

A megkérdezettek **1/4-e** az iskolarendszerű szakképzésnél vetettek fel változtatási igényeket. A felnőttképzéseknél a naprakész gyakorlati- és elméleti ismeretek biztosítását tartják fontosnak. Főként az iskolarendszerű szakképzések terén fogalmaztak meg több igényt, különös tekintettel a pályakezdő szakmunkásokkal támasztott munkaerő-piaci elvárásokra.

A hazai textiles vállalkozások elvárásai a pályakezdőktől az alábbiak szerint foglalhatók össze:

- munkaadó kezdeményezésű szakképzés-vezérlés (a vállalkozásokat érintő gazdasági hatások alapján a munkaadók kezdeményezik, hogy milyen elvárásaik vannak a szakoktatástól),
- a vállalkozás versenyképességét elősegítő módon működjön a szakmai képzés,
- megfelelő szakmai alapok legyenek (az ideálisan szükséges, de az jól begyakorlottan sajátítsák el a hallgatók),
- helyi sajátosságok (technika, technológia, szervezettség, stb.) szerinti könnyű tovább- és átképezhetőség,
- a minőségi munkavégzésre és a munkahelyi rendre ill. környezetkímélés iránti elkötelezettségre történő alapos felkészítés szakképzés során,
- „anyag-szeretet”, alap- és félkész anyagok, segédanyagok (kellékek) megbecsülése, takarékos gazdálkodás fontosságának mintegy „beszélyesítése” (az anyagot kézbe

véve ismerje meg a tanuló, árát tudja), különösen tekintettel a magas-értékű korszerű anyagokra,

- alkalmazott számítástechnika kiszolgálásához alap-felkészültség garantálása elméleti oldalról és a készség szintjén a gyakorlat során,
- igényesség az eszkozháttér minőség-megtartó-, és zavartalan működőképességének megőrzésére (gépek, berendezések szakszerű ápolása),
- új iránti fogékonyság, kreatív hozzáállás kifejlesztése,
- önbecsülés, könnyű beilleszkedés, csapatszellem, személyiség-fejlesztés fontosságának felismertetése és ezekre felkészítés tréningyszerű foglalkozások minden- napossá tételével,
- a munkavállalói jogosítványok és kötelezettségek ideális egyensúlya (a leendő fiatal munkaerő ne csak jogaival legyen tisztában, hanem alaposan ismerje meg a törvényes keretek közötti kötelező feladatait is),
- rugalmasabb munkabeosztás elfogadására felkészítés (pl. határidős tételek teljesítésére), azaz a törvényes keretek között természetesen elfogadott legyen az esetenkénti pihenőnap munkavégzés és túlórák foglalkoztatás tudomásul vétele,
- a szakmák presztízsének visszaállítása képzési oldalról is.

3.8. Vállalkozásuknál mennyire jellemző az innováció? (innovatív alap- és segédanyagok felhasználása; innovatív technológiák és eljárások alkalmazása, egyedi technikák; korszerű termelés-szervezési és irányítási módszerek elterjesztése; egyéb). Volt-e cégüknek az elmúlt években, illetve terveznek-e a következő években olyan innovációt (pl. új gép vásárlása, új technikai, termelés- szervezési, irányítási eljárás, stb. bevezetése) amely a munkatársaiktól új ismereteket (szaktudás, piaci ismeret, számítástechnikai ismeret, nyelvismeret, stb.) kíván vagy más képzettségű munkatársak alkalmazását igényli.

A megkérdezettek nagyobb hányadában – **mintegy 60 %** - jellemző az innováció, amelynek legkülönbözőbb formái lehettek fel.

A gépi beruházásoknál a berendezést gyártó cég szakemberei végzik a betanítást tolmácsolás mellett, különös tekintettel a garanciális szempontokra is. Hasonlóan az új technológiák betanítása is külföldi szakemberek segítségével folyik.

A megkérdezettek **10 %-a** szerint az innováció további terjedését a munkaerő bérezéséből eredő motiválatlanság is akadályozza.

A nyelvismeret hiányát a megkérdezettek **2/3-a** problémának tartják, különösen a beszerzéssel és értékesítéssel ill. fejlesztéssel foglalkozó, próbagyártást kivitelező munkatársak körében.

III. A kutatás lényegesebb megállapításainak, következtetéseinek összefoglalása

1. Az egyik legtanulságosabb megállapítás, hogy egy-egy régióban vagy kisebb térségben a szakmai vállalkozások és a különböző szintű és hivatású képzők között az **együtműködést a kapcsolat részbeni vagy teljes hiánya akadályozza**. Egymás tevékenységének jobb megismeréséhez sokat tehetnek a szakmai egyesületek és az érdekképviseleti szervezetek.
3. A kutatás feltárta, hogy **a vállalkozások és eseteként a képzők sem igazodnak el kellő részletességgel a jogszabályok sokaságában** és nem ismerik pontosan a lehetőségeket, a jogosítványokat. Az ilyen irányú felnőttképzési szolgáltatásokkal is javítani kell ezen a helyzeten, és ebben komoly szerep hárul a kutatást végzőkre és a tanulmány készítőire, az ebbe a munkába bevont szakmai és érdekképviseleti szervezetekre is.
4. A szakképzésben jelenleg alkalmazott **tankönyvek elavultsága és más oktatási segédletek hiánya ill. hiányosságai** mind a vállalkozások, mind a képző intézmények részéről megfogalmazódtak. A hiányosságok felszámolására

egyértelműen meg kell határozni a feladatokat, egyúttal szükséges hozzárendelni a korszerűsítéshez felhasználható anyagi források lehetőségét is.

5. A **kutatás keretében létrehozott távoktatási forgatókönyveket és a kidolgozott kísérleti DVD-ROM-ot alkalmasnak tartjuk** arra, hogy a kutatásba bevont szakterületeken szakszerű munkával megkezdődjön a **korszerű digitális tananyagok** fejlesztése és terjesztése. Az **OKJ követelményrendszeréhez** igazodva az igények felmerülése sorrendjében folyamatosan bővíteni kell a digitalizált tananyagok választékát.
6. A kutatás tapasztalati szerint a következtetések alapján megfogalmazott **feladatok végrehajtásával**, elsősorban a szükségesnek tartott tananyagok és a szakmai felnőttképzés módszertanának fejlesztésével hosszútávon **javítható** a textil-, textilruházati, textiltisztító, valamint a bőr- és cipőipari **ágazatok versenyképessége**, megítélése, jövőképe.

IV. A kutatás megállapításaiból következtethető javaslatok:

1. A kutatást végzők, tanulmánykészítők további feladatai:

- a.) korszerű oktatási segédletek, különösen a szakmai **digitalizált tananyagok** létrehozása, amelyek a felnőttképzésben, a „képzők képzésénél” és az iskolarendszerű szakoktatásban is felhasználhatók;
- b.) a kutatásban résztvevő **szakmai egyesületek és érdekképviselői szervezetek** felnőttképzéssel kapcsolatos **együttműködésének** fenntartása és erősítése, valamint a szakpolitika irányában az egységes fellépés megteremtése;
- c. a **szakmai egyesületek** és a textil-, textilruházati, bőr- és cipőipari ill. textiltisztító ipari szakképzést folytató **szakiskolák, középiskolák és felsőfokú intézmények** közötti a kapcsolat erősítése.

2. A vizsgált könnyűipari gyártási ágazat vállalkozásaink feladatai:

- a.) **az együttműködés javítása** az iskolarendszerű és iskolarendszeren kívüli képzőintézményekkel, kiemelten a gyakorlati képzés területén;
- b.) a **munkaerő-piaci igényeket kielégítő szakképzéshez** konkrét információk biztosítása a szakmai egyesületek és érdekképviselői szervezetek közreműködésével;
- c.) a **Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottságokkal (RFKB) és a Munkaügyi Központokkal való kapcsolatfelvétel** a vállalkozásoknál felmerülő igények és adatok folyamatos visszacsatolásához;
- d.) a szakképzett **munkavállalók motiválása**, az arányos anyagi és erkölcsi elismerés érvényesítése érdekében.

3. A szakpolitikusoktól igényelt intézkedések:

- a.) a szakképzés ágazati és regionális irányítási összhangjának megteremtése a strukturális és területi munkaerő-piaci igények kielégítése érdekében;
- b.) a kutatásba bevont gyártási és szolgáltató ágazatoknál a fel nem használt **szakképzési hozzájárulásból ágazati alap** képzése, amelyből a munkavállalók szervezett felnőttképzése, ill. a tutorálással folyó munkahelyi gyakorlati képzés részben vagy egészben fedezhető;
- c.) a szakterületet érintő tényleges **munkaerő-keresletre** és **kínálatra** vonatkozó megbízhatóbb (legalább féléves gyakorisággal aktualizált), naprakész **statisztikai**

adatok elérhetőségének biztosítása és információs források (pl. E-pálya) naprakész frissítése, fenntartása;

- d.) az iskolarendszerű **szakképzéssel kapcsolatos**, a szakember-utánpótlásra és a felnőttképzésre is kiható – számos oktatási és vállalkozói fórumon is hangoztatott – **anomáliák** (bemeneti követelmények, tankötelezettség stb.) felszámolása;
- e.) a hiányszakmák elsajátítására való ösztönzés, és ezekben a tanulók számának növelése érdekében a jelenlegi **ösztöndíj jellegű juttatás felemelése**;
- f.) a **második szakma ingyenes** megszerzési lehetőségével célszerű a fiatalok és a felnőttek motiválása az élethosszig tartó tanulásra a foglalkoztatottság javítása érdekében;
- g.) az élethosszig tartó tanulás **képzési költségeit** fedező ill. részben támogató pályázatok kiírása, amelyekben a gyártó és szolgáltató ágaink foglalkoztatottai is részesülhetnek;
- h.) a textil-, textilruházati, bőr- és cipőipari, textiltisztító ipari korszerű oktatási segédletek, különösen a **digitalizált tananyagok** létrehozásához reális és a szakmai egyesületek, érdekvédelmi szervezetek és kutatóintézetek pályázati lehetőségeit biztosító feltételek megteremtése, ami ma lényegében nem biztosított.

A TMTE a szakágazati távoktatás elterjesztésében és új digitalizált tananyagok fejlesztésében elkötelezett, de az elért eredmények hasznosítása és hatékonyabb továbbfejlesztése érdekében **kérjük az NSZFI-t, hogy további pályázati konstrukció biztosításával** segítse ennek az ágazati képzésfejlesztési munkának a finanszírozását.

A kutatási eredmények tovább fejlesztésének másik irányaként a „Textil-, Ruházati Megfigyelő Központok Európai Hálózata a Foglalkoztatásért és Képzésért” c. európai projekthez kapcsolódva **új obszervatóriumok létrehozásának, illetve a meglévők hálózatba kapcsolásának támogatását javasoljuk** a Szociális és Munkaügyi Minisztérium, a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet közreműködésével.

Ezúton is köszönjük az NSZFI és a döntéshozók könnyűipari ágazati felnőttképzés fejlesztését elősegítő, a több évtizedes hiánypótlást jelentő kutatáshoz nyújtott támogatását.

Budapest, 2009. november 18.

Dr. Pataki Pál
TMTE elnök

Lakatosné Győri Katalin
kutatás vezető

Mellékletek:

- 1. melléklet: Beszámoló a 2009. október 7-i záró konferenciáról
- 2. melléklet: „Textilipari ismeretek” kísérleti DVD távoktató program – 1 példány
- 3. melléklet: Kutatási záró tanulmány – 1 példány
- 4. melléklet: Pénzügyi beszámoló
- 5. melléklet: Szakmai beszámoló digitálisan archivált anyaga